

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Simbolul Credinței (IX)

(Dumnezeu Sfințitorul)

1. Îndreptarea.

1. *Îndreptarea.* — Mîntuirea obiectivă sau generală, adică răscumpărarea și împăcarea cu Dumnezeu a întregului neam omenesc în Iisus Hristos, prin întruparea, jertfa și învierea Acestuia, poate să fie însușită sau cîștigată de către fiecare credincios, prin har, credință și fapte bune, în Biserică. Căci pentru aceasta a venit în lume, și ca om, Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, anume ca să se mîntuiască lumea prin El, întrucît „Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului” (I Tim. 2, 4). Iar trecerea sau transpunerea în sufletul credincioșilor a mîntuirii obiective, săvîrșită de Hristos în Sine, se numește mîntuire subiectivă sau personală; sau, mai obișnuit, mîntuirea subiectivă se numește *îndreptare* sau sfințire, căci, cîștigîndu-și-o, credinciosul devine drept sau îndreptat în fața lui Dumnezeu și totodată curat în el însuși; și, tot așa, mîntuirea subiectivă se mai numește *înnoire* și *renaștere*, pentru că cel îndreptat în Hristos este duhovnicește om nou, murind păcatului și devenind făptură nouă a lui Dumnezeu, fiind înfiat de Dumnezeu, prin Iisus Hristos. Cei îndreptați sînt „născuți a doua oară nu din sămînță stricăcioasă, ci din nestricăcioasă, prin cuvîntul lui Dumnezeu cel viu și care rămîne în veac” (I Petr. 1, 23); căci „dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă” (II Cor. 5, 17); „Că în Hristos nici tăierea împrejur nu este ceva, nici netăierea împrejur, ci făptura cea nouă” (Gal. 6, 15), pentru că cel îndreptat se îmbracă în „omul cel nou, care este făcut după chipul lui Dumnezeu, în dreptatea și sfințenia adevărului” (Efes. 4, 24).

Îndreptarea este astfel însușirea sau improprierea de către credincioși a roadelor, a bunurilor și darurilor lucrării mîntuitoare sau răscumpărătoare cîștigate pentru lume de către Iisus Hristos; altfel spus, îndreptarea este împărtășire personală a credincioșilor din bunurile dobîndite de Iisus Hristos pentru toți oamenii, care, prin El, devin fii adoptivi ai lui Dumnezeu, întrucît, prin întruparea și moartea Sa, Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, și i-a făcut frați (Rom. 8, 29; Evr. 2, 9, 11), părăși astfel, ca frați, la ceea ce a cîștigat El.

Îndreptarea ca lucrare dumnezeiască de sfințire a credincioșilor aparține în chip deosebit Duhului Sfînt care este Dumnezeu Sfințitorul, El împărtășind, după iconomia dumnezeiască și nedespărțit de Tatăl și de Fiul, harul sfințitor în sufletele celor ce se sfințesc.

Așfel, în cuprinsul ei, îndreptarea este pe de o parte spălare sau ștergere a păcatului și a vinei, adică iertare; iar pe de altă parte este înnoire lăuntrică, renaștere, viață nouă de sfințenie, adică sfințire. Iertarea

și sfințirea constituie ființa îndreptării, ele fiind și rămînînd una și nedespărțite. Căci harul dumnezeiesc, sălășluindu-se în om, îl curățește și sfințește totodată pe acesta.

Îndreptarea începe prin Sfînta Taină a Botezului și se păstrează toată viața dacă cel îndreptat rămîne cum se cuvine în stare de îndreptare, adică de comuniune harică cu Dumnezeu, aceasta, îndreptarea, putînd să propășească, să se întărească și să se îmbogățească prin stăruința în bine, în credință și iubire, arătate în cuget, în intenții și în fapte bune. Adevărata viață creștină, viață trăită după voia lui Dumnezeu, este o continuă îmbogățire și întărire în bine, pe măsura strădaniei de înaintare și înălțare pe calea binelui, cale arătată de Hristos, sub acțiunea harului dumnezeiesc și a liberei împreună-lucrări omenesci cu harul.

Aceasta înseamnă că îndreptarea, sfințirea, nu este de același grad în toți credincioșii, ci ea variază de la credincios la credincios, credincioșii aflîndu-se pe diferite trepte sau grade de moralitate și sfințire, după chipul cum își duc viața. Acestor diferite grade ale sfințirii le corespund, în viața veșnică, diferitele grade de fericire și mîrire.

Dar, dat fiind că harul nu lucrează silnic în credincios, îndreptarea poate să fie și pierdută, anume prin păcat greu sau de moarte, care rezultă din răutatea hotărîtă a intenției și din stricăciunea voinței îndreptată spre rău. Prin astfel de păcate se cade din comuniunea harică cu Dumnezeu, pierzîndu-se îndreptarea și, prin aceasta, și nădejdea vieții veșnice, căci „păcatul săvîrșindu-se naște moartea” (Iacob 1, 15). Din această stare păcătoasă, credinciosul se poate ridica din nou prin sînta taină a pocăinței. Toți păcătuiți; nimenea nu este fără de păcat; „toți greșim în multe feluri” (Iacob 3, 2) și „de vom zice că nu avem păcat, pe noi înșine ne amăgim și adevărul nu este întru noi” (I Ioan 1, 8). Dar nu orice păcat este de moarte; păcatele săvîrșite din nevinovată neștiință și din slăbiciune sînt păcate ușoare, ele neaducînd pierderea îndreptării: „Toată nedreptatea este păcat, dar nu (orice păcat) este păcat de moarte” (I Ioan 5, 17). Toți, și cei îndreptați, păcătuiesc. De aici datorită sfințită de a fi mereu cu deosebită grijă, ferindu-ne de orice păcat, căci toate pot, într-un chip sau altul, să pună în primejdie îndreptarea (mîntuirea personală). Și „cel ce stă (cel îndreptat) să ia aminte să nu cadă” (I Cor. 10, 12). A crede și a susține că îndreptarea nu se poate pierde înseamnă trufie, îngîmfare, care înălătură grija pentru păstrarea și întărirea îndreptării, pentru ducerea, tot cu ajutor de sus, pînă la capăt a mîntuirii (Rom. 11, 12; Filip. 2, 12—13).

Pr. prof. Isidor Todoran

Biserica Golia din Iași

„Dulcele tîrg al Ieșilor”, „orașul vechilor zidiri”, „cetate a culturii”, plin de mărturie și prețioase valori istorice, atestă cu tărie gloriul nostru trecut pe plaiurile bătrînei Moldove. Puține orașe din țară se pot bucura de atîtea monumente istorice, mănăstiri și biserici, așa cum se întîlnesc, la tot pasul, în orașul răsărit pe colinele Copoului, Tătărașilor, Galatei și Buciumului. Cînd afirmăm acestea, ne gîndim la Alexandru Vlahuță, care, încîntat de farmecul orașului Iași, scria: „Frumosul oraș, care a fost timp de trei veacuri capitala Moldovei, se-ntinde pe coastele revărsate spre miazăzi ale dealurilor Copou și Sorogari. Cuprins cu ochii de sus, de pe Repede, orașul îți înfățișează una din cele mai frumoase priveliști. Biserici, case, străzi, curg toate devalde nălbînd, cu minunata lor cascade, revărsarea celor două dealuri, din creștet pînă-n poale. Ce păcat că nu-i în locul Bahluului, o apă mai mare! ... Să treacă Bistrița pe aici, n-ar fi pe lume o așezare mai mîndră și mai fermecătoare.”

Într-adevăr, descrierea autorului „României pitorești” cu greu poate fi întregită, însă privit de pe dealul Cetățuia, Iașul strălucește în lumină, cu biserici, turlor cupole, cu impunătoare edificii înconjurate de ziduri puternice cu turnuri de apărare.

Printre acestea se numără și Biserica Golia cu turnul-clopotniță cu bastioane și ziduri înconjurătoare, construcție unitară, masivă și bine păstrată pînă-n zilele noastre. Vechea biserică a fost înălțată de către Ioan Creangă, și care, împreună cu cea numită „Casa Dosoței”, păstrează vechi elemente din arhitectura laică a Iașului.

Privind puternica fortăreață medievală de la Golia, putem înțelege mai ușor celălalt rost al construcțiilor religioase românești din trecut, acela de a servi de loc de refugiu și apărare în vremurile de restriște prin care trecea poporul. Cu trei secole în urmă, Golia, împreună cu Cetățuia, Frumosa și Nicorița, aflîndu-se la marginea vechiului tîrg, alcătuiau o adevărată centură de apărare. Dar la mai puțin de un secol, în anul 1631, biserică Golia se găsea deja în mijlocul „tîrgului”, care, devenind capitală a Moldovei, s-a extins atît de mult încît a ajuns una din bisericile centrale ale orașului.

Biserica a fost admirată de Petru I, țarul Rusiei, pentru cele „trei feluri de meșteșuguri: leșesc, grecesc și moschicesc”, fiind „cea mai frumoasă din tot orașul”.

Despre turnul Goliei, călătorul Paul de Alep afirmă în 1653 că „este

vechi și nu are asemănare în toate aceste țări, prin înălțime, lărgime și măreție”.

Tot la Golia mai există o casă cu arcade și coloane de piatră unde a locuit marele nostru povestitor Ion Creangă, și care, împreună cu cea numită „Casa Dosoței”, păstrează vechi elemente din arhitectura laică a Iașului.

Privind puternica fortăreață medievală de la Golia, putem înțelege mai ușor celălalt rost al construcțiilor religioase românești din trecut, acela de a servi de loc de refugiu și apărare în vremurile de restriște prin care trecea poporul. Cu trei secole în urmă, Golia, împreună cu Cetățuia, Frumosa și Nicorița, aflîndu-se la marginea vechiului tîrg, alcătuiau o adevărată centură de apărare. Dar la mai puțin de un secol, în anul 1631, biserică Golia se găsea deja în mijlocul „tîrgului”, care, devenind capitală a Moldovei, s-a extins atît de mult încît a ajuns una din bisericile centrale ale orașului.

Cronicarul Miron Costin, admirînd frumusețea Goliei, arată: „peste toate mănăstirile aici în țară mai iscusită”.

† ADRIAN BOTOȘANEANU

Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 2-a)

ÎNTRU BOTEZ ȘI MÎNTUIRE

Mîntuirea este bunul suprem al vieții creștinului — scopul său cel de pe urmă, căci „ce-i va folosi omului, dacă va cîștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? sau ce-ar putea da omul în schimb pentru sufletul său?” (Matei 16, 26; Marcu 8, 36).

Credinciosul nostru este întrebă uneori, desigur nu fără gînd ascuns, ești mîntuit? Acesta, neștiind ce să răspundă imediat, tace, dar i se spune îndată: vino și te botează, căci este scris: „Cine va crede și se va boteza, se va mîntui” (Marcu 16, 16). De reținut că aceste cuvinte se spun de către creștinii care cred că Sf. Botez, ca de altfel și celelalte Sfînte Taine, sînt numai simple „simboale” — lucrări care închipuie curățirea de păcate, și nu Taine sfînte, întemeiate de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos în Biserică. După părerea acestora

Botezul este egal cu mîntuirea; ești botezat — ești mîntuit, se spune, deși este greu de înțeles cum poate mîntui pe cineva un act care este numai un simbol și nu o Taină sfîntă, aducătoare de Har dumnezeiesc prin ea însăși.

Este de trebuință, deci, să înțelegem bine ce este mîntuirea și, mai ales, care este legătura dintre Sfîntul Botez și mîntuirea sufletească.

Adeseori se face o confuzie, voită sau nu, între cele două laturi ale mîntuirii, între aspectul ei „obiectiv” — adică a ceea ce Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a făcut pentru noi toți aducîndu-Se jertfă de răscumpărare, și între latura „subiectivă” — ceea ce se cuvine să facă fiecare credincios spre a se împărtăși de roadele acestei jertfe. În primul înțeles toți oamenii sînt mîntuiți, pentru că „Harul cel mîntuitor s-a arătat tutu-

ror oamenilor” (Tit 2, 11), pentru că pentru noi toți s-a adus „prețul cel neprețuit” al Jertfei de pe Cruce, „nu cu aur sau cu argint ... ci cu scumpul Sînge al lui Hristos, ca al unui Miel nevinovat și neprihănit” (I Petru 1, 18—19). În al doilea înțeles, mîntuirea înseamnă însușirea personală, din partea fiecărui credincios, a roadelor acestei sfînte jertfe; înseamnă — după expresia atît de sugestivă a unui gînditor — a aduce mica ta cruce la piciorul Crucii celei mari a lui Hristos.

Din confuzia, repetăm — voită sau nu — între aceste două aspecte ale mîntuirii se naște îndrăzneala cu care unii se numesc pe ei înșiși „mîntuiți” chiar numai prin simpla primire a unui așa-zis „botez”. Desigur,

Prot. dr. Gheorghe Lițiu

(Continuare în pag. a 4-a)

Un sfert de veac de la moartea unui mare ierarh

Au trecut 25 de ani de la trecerea la cele veșnice a marelui mitropolit al Ardealului Nicolae Bălan și totuși figura lui venerabilă mai stăruie încă în amintirea celor ce l-au cunoscut.

Născut într-o familie de preoți în Blăjenii de Sus (jud. Bistrița Năsăud), la 27 aprilie 1882, a învățat carte la școala confesională din sat, apoi la cunoscutul liceu grăniceresc din Năsăud. A continuat la Facultatea de Teologie din Cernăuți între anii 1900—1904, după care a făcut studii de specializare la Universitatea din Breslau (azi Wrocław). În 1905 a obținut doctoratul în teologie la Cernăuți. Timp de 15 ani (1905—1920) a fost profesor de Dogmatică, Apologetică, Morală — un timp de Catehetică — la Institutul teologic pedagogic din Sibiu. În 1907, a pus bazele *Revistei Teologice*, la Sibiu, prima publicație bisericească de înalt nivel teologic în Transilvania, pe care a redactat-o pînă în 1916.

Ca profesor de teologie, a fost nu numai un iscusit îndrumător al viitorilor preoți ardeleni, ci și unul din marii luptători pentru desăvîșirea unității noastre de stat. Astfel, în 1918, împreună cu colegul său de la Institut Dr. Silviu Drăgomer și cu profesorul de religie Dr. Ioan Broșu, au pus bazele foii săptămînale *Gazeta Poporului*, care milita pentru unire. La 14 noiembrie 1918, din încredințarea Consiliului Național Român — cu sediul în Arad — a plecat într-o misiune la Iași, unde se afla Guvernul României. În această calitate, a luat legătura cu cîrmuitorii de atunci ai țării, cu miniștrii Franței și Statelor Unite, pe lângă Guvernul român, informîndu-i despre situația din România și cerînd intrarea trupelor române în Transilvania. De la Iași a plecat la Giurgiu, unde a avut o întrevvedere cu generalul francez Berthelot, comandantul armatei franceze de la Dunăre.

În septembrie 1919 profesorul Nicolae Bălan a fost hirotonit diacon și preot, iar la 14/27 februarie 1920 a fost ales mitropolit al Ardealului. La 17/30 mai 1920, în Duminică Rusaliilor, a fost hirotonit într-un arhieru și înscăunat în catedrala mitropolitană din Sibiu. La scurt timp a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Mitropolitul Nicolae Bălan a deschis o epocă nouă în istoria Bisericii

ortodoxe române din Transilvania, prin fapte și realizări care îl așază alături de marele său înaintaș Andrei Șaguna. Activitatea sa poate fi urmărită sub mai multe aspecte.

În primul rînd trebuiesc evidențiate strădaniile sale pentru acceptarea principiilor Statului organic în Legea și Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române din 1925, izbutind să extindă organizația șaguniană asupra întregii Bisericii ortodoxe în România întregită. Prin memorabilele sale discursuri rostite în senatul țării: în 1923 la discutarea noii Constituții, în 1925 la discutarea Legii privitoare la unificarea bisericească, în 1928 la discutarea Legii cultelor, în 1929 cu prilejul ratificării Concordatului, mitropolitul Nicolae a apărat cu demnitate autonomia Bisericii noastre.

A militat în toată viața pentru refacerea unității noastre bisericești, și cînd în octombrie 1948, s-a înfăptuit lucrul acesta, a primit cu multă căldură pe preoți și credincioșii „înțorși acasă”.

Dar marea operă — am putea spune nemuritoare — a mitropolitului Nicolae a fost cea culturală. Datorită strădaniilor sale, Sibiuul a devenit un însemnat centru cultural-teologic. La vechile publicații periodice: *Telegraful Român* (din 1853), *Calendarul bunului creștin* (din 1852, azi *Îndrumătorul bisericesc*) și *Revista Teologică*, îndrumate îndeaproape de înaltul ierarh, s-au adăugat foaia religioasă pentru popor *Lumina Satelor* precum și câteva colecții de lucrări teologice: *Seria Teologică* și *Seria Didactică*, ambele în 1933, sau cu caracter educativ și misionar: *Biblioteca bunului păstor*, *Popasuri duhovnicești*, *Veniți la Hristos* și altele. În cursul păstoririi sale s-au tipărit, la Sibiu, peste 200 de lucrări din toate ramurile Teologiei.

Vechiul Institut teologic din Sibiu a fost ridicat la rangul de Academie (1921), cu patru ani de studii, obținînd, după lungi străduințe din partea mitropolitului, dreptul de a conferi licența în Teologie (1943). Pentru pregătirea viitorilor ierarhi, profesori de teologie, consilieri etc., a trimis numeroși tineri la studii teologice, fie în țară, fie peste hotare (Athena, München, Berlin, Tübingen, Leipzig, Breslau, Viena, Roma, Varșovia etc.).

Pentru trebuințele profesorilor și studenților Academiei teologice, a ridicat o capelă și o clădire pentru bibliotecă, înzestrînd-o cu felurite cărți din țară și de peste hotare, în-cît astăzi este una din cele mai valoroase biblioteci documentare din țară.

A purtat o grijă statormică Școlii Normale (pedagogice) Andrei Șaguna

din Sibiu, pe seama căreia a ridicat o nouă clădire, Liceelor Andrei Șaguna din Brașov și Avram Iancu din Brad. A înființat, la Sibiu, Școala de cîntăreți bisericești „Dimitrie Cunțan” (1927—1952), un seminar teologic cu 4 clase, în care se primeau absolvenți de 4 clase secundare (desființat, însă, la scurt timp) și o Școală normală de fete, toate aflîndu-se sub îndrumarea Arhiepiscopiei.

Aceeași grijă a arătat și față de preoțimea din Arhiepiscopie. Încă din 1919 a avut de spus un cuvînt hotărîtor la înființarea Asociației Andrei Șaguna a clerului din Mitropolia Ardealului.

La Sibiu a înființat un internat arhiepiscopean în care erau crescuți gratuit sau cu taxă redusă, fii de preoți — mai ales orfani — elevi la diferite școli din Sibiu. A purtat o grijă permanentă orfelinului condus de Arhiepiscopie, mai ales în cursul celui de-al doilea război mondial.

Sub raportul cîtoroilor, trebuie să ne reținem atenția refacerea din temelie a mănăstirii brîncovenesti da la Simbăta de Sus, din daniile clerului și credincioșilor din Arhiepiscopie, dar și din alte părți ale țării. În felul acesta, a reînviat monahismul ortodox ardelean, căci pînă atunci Arhiepiscopia Sibiului nu avea nici o mănăstire. A ridicat apoi un schit și un cămin în stațiunea Păltiniș, un cămin preoțesc în stațiunea Bazna. Tot în cursul păstoririi sale s-au ridicat peste 150 de biserici în toate părțile eparhiei (Sighișoara, Mediaș, Blaj, Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Orăștie, Hunedoara, Călan, Brad) și s-au refăcut o parte din cele vechi, la care se adaugă peste 150 de case parohiale.

Mitropolitul Nicolae Bălan a fost și un însuflețit patriot. Arătam mai sus că a avut un rol important în pregătirea actualui epocal de la 1 decembrie 1918. Peste mai bine de două decenii, în Ședința Consiliului de Coroană din 29—30 august 1940, în care s-a desbătut situația politică gravă a României, mitropolitul Nicolae s-a ridicat cu hotărîre împotriva Diktatului („arbitrajul”) de la Viena, rostind două declarații prin care apăra integritatea teritorială a României.

Astfel, în cea de-a doua declarație spunea: „În numele meu, al clerului și poporului pe care-l păstoresc, declar că: protestez cu demnitate și hotărîre împotriva nedreptății ce ni se face și vom lupta prin toate mijloacele pentru înlăturarea ei.”

Ca și ceilalți ierarhi români, de altfel și el, a salutat cu entuziasm ieșirea României din războiul antisovietic și întoarcerea armelor împotriva fascismului, precum și victoria din mai 1945.

În ultimii ani de viață, mitropolitul Nicolae a salutat cu bucurie toate realizările obținute de Patria noastră după actul epocal de la 23 August 1944. S-a angajat cu entuziasm în lupta pentru apărarea și consolidarea păcii, pentru înfrățirea între naționalitățile și cultele de la noi, pentru colaborare și pace cu toate popoarele pămîntului.

A fost unul din promotorii ecumenismului românesc din perioada interbelică. Astfel, a primit din partea Sf. Sinod misiunea de a reprezenta Biserica noastră la Congresul ecumenic al mișcării „Creștinismului practic” de la Stockholm, din august 1925 și la Berna din 1926. A întreținut permanent legături cu o serie de teologi catolici, luterani și anglicani de mare prestigiu. A primit chiar și vizita onorabilă din ei la Sibiu. A păstrat aceleași bune raporturi cu Bisericele Ortodoxe de pretutindeni, cu ierarhii și teologii lor. De pildă, în septembrie—octombrie 1925 a condus un pelerinaj la Locurile Sfinte, cu vizitarea patriarhiilor de Constantinopol, Ierusalim și Alexandria. A primit la Sibiu vizita patriarhului Damian al Ierusalimului în 1924, a patriarhului Alexei al Moscovei în 1947 și a altor ierarhi și teologi ortodocși. A avut mereu în atenție pe românii ortodocși din Statele Unite și Canada, pe care i-a ajutat să-și dobîndească proprii lor cîrmuitori sufletești.

În felul acesta, prin bogata și multilaterală sa activitate, mitropolitul Nicolae Bălan a înscris una din cele mai luminoase pagini din istoria Bisericii strămoșești.

Pr. Prof. Mircea Păcurararu

TIMOTEI POPOVICI puternică personalitate morală

La 110 ani de la nașterea și 30 ani de la moartea sa

Oare de ce Timotei Popovici stăruie atît de viu în sufletul nostru, al celor care l-am cunoscut și mai ales în cel al foștilor săi elevi? Poate mai viu decît alți profesori. Numai pentru că încă ne hrănim cu minunatele sale cîntări? Da, și pentru aceasta. Dar și pentru că ne-a rămas însemnat în suflet ca o adevărată personalitate, mai ales morală.

Timotei Popovici domina chiar și fizic, deși bolnăvicios mai toată viața. Ca înălțime corporală își întrecea cu ceva aproape toți colegii. Avea mersul rar, întotdeauna solemn. Gestica? Foarte sobră; atît cînd dirija, cît și în conversații și la catedră. Privirea? O sinteză de dirzenie și blîndețe. În anii puterii vîrstei sale Timotei Popovici părea o statuie vie.

Cuvîntul său transmitea forță psihică pătrunzătoare. Vocea sa bas-baritonă dădea vorbirii o notă de distincție și de solemnitate permanentă. Articula cuvintele rar, aproape silabic. Cînd voia să sublinieze ceva, sau mai cu seamă să mustre, dubla toate consoanele, silabilisînd de-a dreptul. Avea o dicțiune foarte bună, în general. Niciodată, nimeni nu a fost nevoit să-l roage ca să repete o propoziție sau un cuvînt. Atît oral cît și în scris se exprima îndeosebi în propoziții simple, convingătoare.

Forța sa psihică, adică intensitatea și debitul energiei sale sufletești, ca daruri de la Dumnezeu, au dominat toate laturile personalității sale, inclusiv cea pedagogică și artistică. Aceste însușiri aveau să determine mai cu seamă dimensiunea moral-creștină a lui Timotei Popovici.

Mai întîi, prin „creșterea” primită de la părinții săi: preotul Dionisie și „preoteasa” Elena Popovici, născută Achimescu. Tînrul „Tima” și-a completat această educație în școala primară din satul său natal, Tincova, și în Institutul Teologic-Pedagogic din Caransebeș. Mai tîrziu, la Iași, chiar în conservator și mai cu seamă participînd la sfintele slujbe din biserică „Sfinții Trei Ierarhi” și din catedrala mitropolitană în care cînta vestitul cor dirijat de Gavril Musicescu.

Întreaga activitate educativă, didactică și artistică desfășurată de Timotei Popovici a purtat nota puternicului

său caracter moral, luminat apoi prin primirea darului preoției. Nu-i de mirare că a iubit nevinovăția copiilor și că a compus multe cîntece pentru cei mici. Nu-i de mirare că a scris cîntece religioase și a prelucrat sau armonizat colinde. Dar chiar și pentru cîntecele laice destinate celor adulți alegea texte cu cel mai curat conținut moral.

A ajutat bănește elevi săraci, îndeosebi pe cei înzestrați muzical. Apoi ajutoarele date altor oameni nevoiași din Sibiu! În zilele marilor sărbători bisericești, la locuința sa era un cvasipelerinaj de oameni săraci. Nimeni nu pleca cu mîna goală, deși Timotei Popovici nu a avut niciodată o stare materială prea bună; tocmai pentru că a fost foarte darnic.

A iubit munca și a prețuit-o cu toată sinceritatea; inclusiv munca fizică. Sfîdînd o psihologie greșită care a stăpînit mai ales în timpul dintre cele două războaie mondiale, Timotei Popovici nu se jena să repare singur lada în care avea să împacheteze o pianină, sau — uneori — să crape lemne pentru foc. Aceste munci le făcea în vîzul zecilor de colocatar și a altor oameni care treceau prin curte (în parte curte-pasaj), exemplu foarte rar între intelectualii din acel timp. Mergea la cumpărături — adeseori — el singur. Nu o dată l-am văzut cîrînd în spate săculețul cu cartofi sau fructe. Uneori punea fructele în pălărie. Era un mod disonant de a striga mut: nu mi-e rușine să muncesc și fizic!

Despre caracititudine, cinstea, spiritul de dreptate și, în general, despre omnia părintelui Timotei Popovici, sau „tata Timotei”, sau „Moșu”, cum îi mai spuneau elevii, s-ar putea scrie mult.

A fost un om atît de stimat și de cunoscut, încît se spunea că, pentru a-i scrie cineva dintr-o altă localitate, ar fi fost suficientă următoarea adresă: Timotei, Sibiu.

Persoana care l-a înțeles și respectat cel mai mult a fost devotata sa soție: învățătoarea sibiană Victoria Popovici, născută Joandrea. De ce despre soțiile și mamele oamenilor de seamă se scrie atît de puțin?

Gheorghe Șoima

Un vrednic slujitor al Bisericii: Episcopul Dr. ANTIM ANGELESCU (1944 — 1980)

Paralel cu pregătirea teologică au diază și cursurile teoretice de pedagogie, obținînd în 1921 diploma de absolvire a Seminarului pedagogic universitar.

După aceasta, în 1923, urmează — un an de zile — și cursurile Facultății de drept din Iași.

Preoția și-a început-o la 25 februarie 1918 la parohia Căbești—Tutova, după care a trecut la Cîndești—Buzău, Rușețu—Brăila, Sf. Ilie și Sf. Apostoli din Brăila.

În anul 1925, la propunerea Episcopiei Buzăului, care arăta că preotul Anton Angelescu „este unul din cei mai merituoiși și harnici în ogorul Bisericii noastre”, obține o bursă a Patriarhiei Române de a studia la Facultatea de teologie protestantă din Montpellier.

Studiînd aici doar un an, din cauza privațiunilor materiale și a situației familiale se întoarce în țară cu o bogată comoară de slujire, impresii și metode publicate mai tîrziu sub titlul „Un an printre protestanți”, și în anul 1939 se încumunează cu obținerea titlului de doctor în teologie, la București, cu teza „Psihologia vieții religioase a copilului și adolescentului, cu aplicațiuni la învățămîntul religios”.

În cei 15 ani de profesorat la Liceul N. Bălcescu, adică între anii 1927—1942, s-a dovedit un profesor distins, cu o pregătire excepțională, foarte convingător în predare, „lîmpede și apropiat de elevi” iar la lecțiile sale „erau adevărate giuvaiere” și „frazele, adevărate maxime”.

Pr. Gheorghe Guță

(Continuare în pag. a 4-a)

Episcopul Antim Angelescu al Buzăului, trecut la cele veșnice la începutul acestui an (8 februarie 1980), s-a născut în ziua de 18 septembrie 1893 într-o modestă casă din cîntul Moșești Vechi, comuna Nisipurile din fostul județ Rm. Sărat. Era al treilea dintre cei opt copii ai preotului Voicu Angelescu și al presviteriei Elisabeta.

Școala primară a urmat-o în satul natal apoi patru clase la Seminarul Nifon, absolvînd Seminarul central în 1915, după ce a urmat aici cursul superior.

În toamna anului 1916 se înscrie la Facultatea de teologie din București, dar, după un an, de la 18 noiembrie 1917 și pînă la 31 ianuarie 1918 e mobilizat la compania a III-a sanitară, luînd parte la luptele din zona Mărășești. Cu toată această întrerupere, la 19 noiembrie 1919 studentul Anton Angelescu ia licența în teologie cu subiectul „Creștinismul și chestiunea morală”.

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român**Diamandi I. Manole**
(1833—1899)

Descendent al unei familii de negustori macedoneni, stabilită în București după revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, Diamandi Manole, născut în 1833, a devenit unul din militanții de seamă în lupta pentru independența și unitatea poporului român.

Începând cu vârsta de șapte ani, viitorul luptător pentru cauza națională a urmat cursurile unei școli românești, pregătindu-se pentru activitatea de negustor. Sub îndrumarea atentă a părintelui său, tânărul Diamandi a învățat subtilitățile meseriei de comerciant, pe care a îndrăgii-o și căreia i-a dedicat întreaga viață.

Ajuns la anii majoratului, el este trimis la Brașov, unde cu sprijinul tatălui său, s-a apucat, pe cont propriu, de negustorie. De-a lungul câtorva ani, a reușit să se facă cunoscut și apreciat în rândurile negustorilor din orașul de la poalele Tîmpei, unde s-a căsătorit cu Maria Pascu (1844—1914), fiica unui negustor local. Ca urmare, a fost ales președinte al Gremiului româno-levantin și președinte al Camerei comerciale și industriale din Brașov, demnități pe care le-a îndeplinit cu pricepere și sîrguință.

Preocupările sale au depășit însă sfera comercială. Domeniul preferat al acestor preocupări l-a constituit școala și, în general, problemele culturale. În consecință, Diamandi Manole a sprijinit cu toată căldura și fermitatea instituțiile culturale din oraș cu bani și materiale și a întreprins numeroase acțiuni de ajutorare a elevilor săraci. Apreciindu-i-se activitatea, el a fost ales vicepreședinte al Eforiei școlilor din Brașov și președinte al Comitetului pentru ajutorarea copiilor săraci din școlile române din oraș.

Concomitent, patriotul brașovean a desfășurat o intensă activitate culturală. El s-a numărat printre membrii fondatori ai „Astreii”, organizație pe care a sprijinit-o cu devotament și dragoste timp de aproape patru decenii.

După declanșarea războiului ruso-turc și deschiderea ostilităților otomane împotriva României, în primăvara anului 1877, Diamandi Manole, urmînd exemplul femeilor române din Sibiu, printre care se număra și sora sa, Elefteria Manole, căsătorită cu profesorul Nicolae Cristea, redactorul ziarului „Telegraful Român”, a convocat adunarea locuitorilor români din oraș pentru ziua de 10/22 mai 1877, în scopul ajutorării ostașilor răniți. Răspunzînd chemării sale, la data amintită, brașovezii s-au întrunit în localul *Casinei*

române din strada Șcheilor nr. 145, și au constituit un Comitet de ajutorare al românilor din Brașov pentru ajutorarea ostașilor răniți, alcătuit din 15 bărbați, avîndu-l ca președinte pe Diamandi Manole, casier pe Nicolae T. Ciurcu și secretar pe dr. Ioan Lapedat. Cu ocazia constituirii comitetului, Diamandi Manole a prezentat proiectul unui „Apel filantropic” care, după discuții, a fost adoptat și apoi publicat în presă. Cu acea ocazie, 78 dintre cei prezenți la întrunire au donat suma de 7.125 franci ca ajutoare pentru răniți, iar peste câteva zile încă 27 persoane au subscris sume bănești, totalizînd 11.109 franci aur și 468 florini.

La o săptămîină de la constituirea comitetului, în ziua de 17/29 mai, Diamandi Manole și Nicolae Ciurcu au fost citați de autoritățile locale și anchetați în legătură cu împrejurările în care a luat ființă comitetul român din Brașov și legalitatea funcționării lui. Cu demnitate, Diamandi Manole le-a răspuns organelor de anchetă că așa cum s-au înființat comitete „pentru a primi pe oaspeții turci, (...) pentru a aduna bani pentru răniții turci (...) am cugetat că ne va fi și nouă iertat a ne consulta și a înființa un comitet pentru a aduna ajutor în favoarea românilor răniți în război”. În încheiere, autoritățile le comunică celor doi, dizolvarea comitetului și interdicția de funcționare a unor astfel de organisme.

În seara acelei zile, Diamandi Manole convoacă Comitetul românilor din Brașov, unde se discută măsurile luate de autoritățile austro-ungare. După dezbateri se hotărăște redactarea unui recurs către autoritățile locale și centrale și începerea unei campanii de protest prin presă; continuarea acțiunii de sprijinire a ostașilor români răniți, iar conducerea ei este încredințată fostului președinte al comitetului: Diamandi Manole, pentru a aduna ajutoarele bănești, și Hareți Stănescu — ofrandele materiale; elaborarea unui apel către populația românească, prin care să fie mobilizată la o participare generală la mișcarea de solidaritate cu România.

Recursul întocmit de Diamandi Manole și definitivat la 18/30 mai 1877, constituie un puternic act de acuzare la adresa autorităților și a politiciii regimului dualist față de naționalitățile negemane și nemaghiare din Austro-Ungaria. De-a lungul câtorva pagini, autorul prezintă nedreptățile săvîrșite față de români și îndoiala în legătură cu motivele

(Continuare în pag. 4-a)

Prof. Petru I. Dan

Biserica Golia din Iași

(Continuare din pag. 1)

Sentimente de uimire își exprimă și vizitatorii de astăzi, ce rămîn impresionați de măreția acestei „bijuterii a arhitecturii noastre românești”, care ne aduce aminte de obîșia neamului nostru. Toți cei dornici de artă și frumos se confruntă la Golia cu nepieritoare comori ale trecutului, a semnificației și a rostului lor în formarea morală a omului și a conștiinței sale. Aici, putem citi, ca într-o carte deschisă, pagini din istoria vie a neamului, a bogăției noastre spirituale, a existenței bimilenare pe aceste strămoșești pămînturi. La Golia ne regăsim la noi acasă, în liniștea și puritatea ființei noastre naționale. Golia este „lucrată și păstrată cu sumpătate și iubire pentru cultura neamului”, vie, „adeverată minune” și leagăn al credinței strămoșilor noștri, „bastion al timpurilor vechi”, în care chipurile sfinte amintesc de credința și dorul de libertate al strămoșilor noștri jertfiți pentru independența și neatinerea țării.

Această vatră de artă românească și lumină ortodoxă dovedește convingător despre neîntrecutul geniu artistic al poporului român, dar și adîncii sale dorințe de dăruire pentru realizarea frumosului și împlinirea idealului său de prestigiu și de demnitate națională.

Aici, „totul este pur și solemn, sacru și inexpugnabil”, căci „ziditorii

neamului nostru” au înscris prin realizarea acestei monumentale nestemate a neamului românesc „o sinteză de istorie românească, un loc în care trebuie să pășim cu pioșenie și evlavie”. Mănăstirea Golia, vechi leagăn de cultură și civilizație românească, ne oferă acea beatitudine pe care nu țî-a poate da decât o operă grandioasă, datorită căreia trebuie neapărat să te gîndești la strămoșii noștri care ne-au lăsat nu numai un „locăș al credinței din cele mai adînci vremuri, ci și un adevărat „tezaur al trecutului care dovedește permanența ființei neamului și Bisericii”. „Trecînd pe aici, nu poți să nu te oprești și să nu simți inima pulsînd în eternitatea spiritualității românești”, moștenire vie a Ortodoxiei noastre neîntinătate și a neamului nostru românesc, care, cu credința și sufletul lui curate ne-a făurit neamul, cultura, limba și datinile.

Parafrazîndu-l pe N. Iorga, care s-a simțit atît de legat de Iași, și împărtășind impresiile celor ce au vizitat monumentele ieșene, inclusiv Golia, putem spune că „cine n-a fost aici nu poate să străbată cu înțelegere foile celor mai frumoase cronici” și să descifreze, cu emoție sfîntă, cine am fost, cine sîntem și cine vom fi, în vecii vecilor, pe pămîntul strămoșesc al scumpei României.

2050 DE ANI DE LA CREAREA PRIMULUI STAT DAC CENTRALIZAT ȘI INDEPENDENT**BUREBISTA****„Cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia”**

războaie dese, atît de mult l-a îndreptat prin anumite deprinderi, încît, doar în pușini ani, a făurit o mare împărăție. Ba încă a ajuns să fie temut și de romani.” În lucrările sale istoricul Jordanes amintește și el de anul 80 î.e.n. cînd Burebista se afla în fruntea daco-geților și cînd

din urmă plănuiește o mare expediție contra lui Burebista, dar dictatorul roman cade ucis într-un complot în senat, în anul 44 î.e.n.

Burebista transformă Dacia în cea mai însemnată putere din sud-estul Europei, așezînd liniștea și pacea în țara sa, înfăptuind importante reforme pentru ridicarea neamului său, avînd în jurul său sfințici ca Deceneu, care lucra cu ai săi prin convingeri și îndemnuri spre mai bine, fiind socotit ca Zamolxis, un mare înțelept. În anul 70 î.e.n., Burebista, în deplină putere, consolidează viața socială și economică a daco-geților permițîndu-și să asigure granițele de vest ale Daciei cu forțe militare, care ajungeau, spun cronicile, pînă la 200.000 de oameni, opunîndu-se tendințelor de cucerire ale granițelor în teritoriile dace. Înaintarea celorlalte a putut fi oprită, parțial, încît Burebista își întărise regatul cu toate cele necesare, unindu-i mai întîi pe dacia de pretutindeni, arătîndu-le acestora vechimea și noblețea neamului lor în timp.

Aceasta a fost regele Burebista, „cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia”. El a lăsat urmașilor săi cea mai mare moștenire: dirzenia unui neam mîndru de tot ce era al său, fără să rîvnească înafară cuceriri și stăpîniri pe nedrept. De 2050 de ani, numele său a intrat în legendele acestui sînt pămînt românesc, cu care s-a contopit și ființa lui pentru eternitate.

Prof. dr. Gheorghe Șora

dictatorii Romei își îndreptau privirea spre Dacia, pe care aveau s-o cucerască mai tîrziu, sub vestitul rege Decabal.

A existat, așadar, o cultură și o civilizație prin care daco-geții s-au afirmat într-un stat al lor, propriu, centralizat și independent, un stat care se întindea din stepile răsăritului pînă spre centrul bătrînei Europe, după cum atestă cercetările arheologice cele mai recente. Pe drept cuvînt, Nicolae Iorga vorbea despre o „Europă tracică”, căci regele Burebista fusese numit prin decretul dionysopolitan: „cel dintîi peste Tracia.” Nu-i de mirare deci, că după ce-l ajută pe Pompei împotriva lui Caesar, acesta

Din valorile tradiționale ale poporului român**Portul popular moldovenesc: Bucovina**

Legat de întreg ansamblul creațiilor și manifestărilor artistice, portul popular moldovenesc se diferențiază în cadrul unor zone cu specific propriu: Bucovina, Vrancea, Bistrița, podișul moldovenesc etc., în cadrul acestora remarcîndu-se deosebiri subzonale sau chiar locale. Aceasta se realizează în deosebi prin unele piese care devin specifice, condiționate de unele ocupații și meșteșuguri specializate, strîns legate de materia primă și de prelucrarea ei, ca și de unele obiceiuri practice intins și astăzi.

În special zonele legate direct de bordura exterioară a arcului Carpaților orientali (Bucovina, Neamț, Vrancea etc.), unde costumele populare se poartă destul de intens încă și în zilele lucrătoare, acesta formează un capitol de justificată mîndrie națională. Se remarcă pretutindeni aici folosirea materiilor prime prelucrate în cadrul gospodăriei țărănești (țesături, cusături etc.) și prezența unor meșteșugari (cojocari, sumănari etc.), care confecționează azi piese care au dus faima costumului popular românesc, în general, cum ar fi: ștergarele sau „pînzăturile” albe pentru cap, cămașile sau iile bogat brodate, cătrîntele cu „vrîste” alese sub formă de dungi verticale cu motive geometrice, pieptarele ample croite și bogat împodobite, adeseori și cu borduri de blană, ori mintenele sau cojoacele scurte etc. Unele piese învederează directe și permanente legături purtate în ambele sensuri peste Carpați, cum ar fi sumanul, androcul, căța-veica etc.

Este ușor de înțeles pentru ce aici, ca și în Muscel—Argeș sau Mărginenii Sibiului, costumele populare românești s-a bucurat de atenția unor celebri pictori și desenatori (ex. Carol Popp de Szathmary).

Ocupînd un loc de prim-rang, costumele populare din Moldova de Nord, mai precis din Bucovina, este, în primul rînd, un document istoric, dacă ar fi să reținem doar faptul că celebra cămașă a femeilor dace, încrețită la gît, în Bucovina, o regăsim pe viu ai domă. Este tipul de cămașă la care mîncelele prînte direct din gît ca și spatulele sau pieptul cămașii se realiza, în trecut, din pînză de cîneșă sau mai ales din în care se topea „la rouă”. De reținut fap-

tul că între numirile încrețurii la gît a cămașii întîlnim aici și pe cea de „brezărău”, la care pe încrețitură apare o bențică-guleraș, zisul „ciupag”, sub care se realizează o broderie la fel ca în alte vetre istorice ale țării, în Transilvania de exemplu.

Iile cu altiță lată, pe umeri și umerii adeseori cusute în formă de spi-

fără mînceci, iar pe cap, ștergare sau zăbramice, purtate, în unele cazuri, similar ca în Țara Olteului. Partea inferioară a costumului o formează „pristoarea” adică fota sau cătrînta cum i se mai spune, încinsă cu bete. Lucrată dintr-o bucată, cu vîrgușe realizate în războiul de țesut, grupate ritmic în „vrîste” și terminate cu o dungă zisă „bată” sau „toiag”, pristoarea se realiza în război, țesută în patru ițe, cu „un fond negru sau albastru-închis, pe care dungușele colorate (numite și „curcubeie”) dau un efect deosebit.

Purtatul sumanului, al cizmelor colorate în trecut, podoabele de gît, din mărgele colorate, similare cu cele din Maramureș, plus traistele țesute cu măiestrie, completează acest ansamblu de port popular de rară și unică frumusețe.

Portul bărbătesc mai sobru, dar nu mai puțin elegant, cu vechile cămași cu mînceca dreaptă, brodată la guler, pe piept și la mînceci, cu itari vechi, lungi și încrețite ca o armonică (și ei la fel ca cei de pe monumentul de la Adam-Clissi), opincile, altădată purtate permanente, cizmele și ghețele mai nou, brîiele, chimirele, mai recent brodate și ele, pieptarele zise „bondițe”, croite altădată „înfundat”, sumanele, căciulile țuguiate, purtate purtate aici mai mult ca oriunde tot timpul anului, toate formează un ansamblu specific.

Cunoașterea zonelor de port din Bucovina (Dornele, Vama, Cîmpulung, Humor, Rădăuți, Suceava, Fălticeni) relevă cu pregnanță faptul că, aici, poate mai mult decît în altă parte astăzi, portul se prezintă ca un veritabil document istoric și mamor viu al puterii de creație și al gustului de frumos al poporului român.

Nu putem să nu remarcăm, în încheiere, că portul popular trăiește aici într-un ansamblu de manifestări folclorice și de artă strălucită a țesăturilor, a lemnului, a ceramicii populare, a picturii pe lemn și sticlă, care fac din arta populară a Bucovinei, în multe privințe, un mesager neegalat al geniului creator al poporului român.

Dr. Cornel Irimie — Marcela Necula

nală, formează un alt capitol strălucit al portului bucovinean.

Decorul lor îl constituie motivele geometrice mari, zoo- și avimorfe, puternic stilizate, policrome mai nou. Peste cămași femeile îmbracă „bondița” amplu croită, brodată și garnisită la margini cu pielele de miel sau blană de dihor, sau cojocul lung,

Rangul de arhimandrit acordat P. C. Ierom. Nifon Nicolae Mihăiță

Joi, 15 mai 1980, la sărbătoarea Înălțării Domnului, doctorandul în teologie Nicolae Mihăiță, Secretarul Sectorului Relații Externe Bisericești al Patriarhiei Române, a fost hirotonit preot (ieromonah) de către Preafericitul Părinte Patriarh Iustin, asistat fiind de I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului și P. S. Episcop Roman Ialomițeanul. Înaintea hirotoniei, la cererea sa, el a fost tuns în monahism, cu închinoviere la

Mănăstirea Cernica de lângă București, luând numele de Nifon.

Ceremonia intrării sale în monahism a fost săvârșită, potrivit rînduieților tipiciale ortodoxe, de către P. S. Episcop Roman Ialomițeanul, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, în fruntea unui sobor de slujitori ai mănăstirii, de față fiind și P. S. Episcop Antonie al Buzăului.

P. C. Ieromonah Nifon — Nicolae Mihăiță urmează să îndeplinească, concomitent cu funcția de secretar al Sectorului Relații Externe Bisericești și pe cea de slujitor la biserica Mănăstirii Antim din București.

Avînd în vedere pregătirea sa teologică și intensa activitate pe plan administrativ în cadrul Sectorului Relații Externe Bisericești precum și rîvna în slujirea sacerdotală, Sfințitul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a acordat P. C. Ierom. Nifon Nicolae Mihăiță rangul de arhimandrit, iar hirotesia în această treaptă cu înmînarea însemnelor necesare, a fost săvârșită de Preafericitul Părinte Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe în cadrul Sf. Liturghii, în ziua de 6 iulie 1980.

Un vrednic slujitor...

(Continuare din pag. a 2-a)

În timpul preoției, pe lângă misiunea sa preotească, îndeplinește, între anii 1921—1928, funcția de membru al Consistoriului eparhial, iar între anii 1932—1942 datorită stimei și deosebitei considerații de care se bucură în rîndul preoției brăilene este ales ca reprezentant al ei, în Adunarea Eparhială unde se luptă pentru înființarea obligatorie a Comitetelor parohiale și crearea unui fond central de asistență la Episcopie, deziderate realizate abia în vremea noastră.

Convins și mărturisind că „scrisul atractiv, interesant, sau mai bine zis presa este singura urmă cu care se biruie azi lumea”, P. S. Sa sublinia încă din 1926 că „presa este singurul mijloc de a ne construi o opinie publică favorabilă”, dovedindu-se el însuși în acest timp un condeier de seamă, prezent în paginile celor mai cunoscute gazete bisericești ale vremii.

Încoronarea acestei activități a fost editarea, în anul 1933—36, a gazetei „Viața creștină”, ca organ al Asociației generale a clerului, secția Brăila.

În anul 1942, a fost numit vicar al Mitropoliei Olteniei, cu care prilej a fost tuns în monahism și ridicat la rangul de arhimandrit, iar la 11 ianuarie 1944 a fost ales episcop al Buzăului, instalarea avînd loc la 21 mai.

În 1952 a fost redactorul revistei „Ortodoxia” pledînd pentru o revistă interortodoxă.

În iulie 1948 și mai 1968 a făcut parte din delegația care a vizitat Biserica rusă, sub conducerea P. F. Părinte Patriarh Justinian.

În timpul păstoririi sale Episcopul Antim s-a dovedit osîrditor, cu timp și fără timp, reușind să-și cunoască, în scurt timp, atît eparhia în hotarele ei, cît și pe toți păstorii turmei încredințată obșăduirii Sale duhovnicești. S-a dovedit un adevărat păstor, plin de înțelepciune, tact pastoral, om de carte și de trăire religioasă, a știut să-și sincronizeze activitatea pastorală cu cerințele vremii, făcîndu-se un adevărat crainic al luptei pentru pace și fierbinte propovăduitor al apostolatului social.

Măltînd pentru o viață bisericească ancorată în realitățile vieții, susținea, din 1932, că „este bine să sfinșim odată cu teoriile abstracte. Ne trebuie în Biserică, un realism spiritualizat”.

Accentuînd, încă din anul 1936, rolul social al Bisericii scria: „Bise-

rica noastră nu trebuie să se mulțumească a fi numai inspiratoarea ci și propovăduitoarea iubirii aproapelui.” În acest scop în anul 1944 înființează cantina „Iubirea aproapelui”.

„Bisericii i se cere, spunea el într-o altă ocazie, un adevărat apostolat social.” Și cînd Patriarhul Justinian a cerut slujitorilor Bisericii apostolatul social, Episcopul Antim a fost primul care, cu bucurie, l-a acceptat, l-a urmat și l-a realizat în Eparhia sa. Aliat credincios și ferm al „apostolatului social”, spunea printre altele în fața preoților-cursanți din seria a XV-a (1953): „Trăim vremuri de adînci prefaceri sociale. Biserica nu poate sta indiferentă și nepăsătoare. Ea este o forță morală și nu poate să stea închisă în turnul ei de fildeș izolîndu-se de forțele colective, care pregătesc desunele omnirii.”

Episcopul Antim s-a dovedit și un adept al ecumenismului și un susținător al bunelor relații dintre culte.

Pe plan duhovnicesc, programul Său s-a rezumat, după cum a afirmat la instalare, „în apostolatul și educația creștină”, înfăptuite, așa cum și-a propus, cu bunătaie părintească și înțelepciune pastorală deosebită.

Pe teren gospodăresc Episcopul Antim a făcut epocă. Asigurînd, încă de la primele începuturi baza materială, P. S. Sa a transformat Centrul eparhial, catedrala și paraclisul într-un veritabil șantier, renovîndu-le. S-a introdus încălzirea centrală în întreg complexul, s-a construit un modern atelier de luminări, s-a completat incinta cu clădiri, în vechiul stil.

Seminarul a fost complet renovat în interior, modernizat și bine utilizat.

Pentru merite pe tărîmul luptei pentru pace și în domeniul social, a fost ales, în martie 1969, deputat în Consiliul popular județean Buzău.

A fost purtătorul ordinului „Steaua Republicii”.

Toate acestea le-a făcut Episcopul Antim din dațiune pentru buna păstorie a turmei sale, căci: „Trăind în secolul acesta, cum spunea la Conferința de orientare din martie 1969, trebuia avut în vedere ca Biserica să-și aducă contribuția sa la viața cea nouă, să se opună destrămării morale și să lupte pentru progresul și pacea între popoare.

Diamandi I. Manole

(Continuare din pag. a 3-a)

invocate de autorități în ordinul de interzicere a funcționării comitetelor de ajutorare a răniților români. Referindu-se la adevăratele cauze care au determinat desființarea comitetului, el relatează că acestea rezidă în dorința de „a năbuși la români expresiunea simțămîntelor de umanitate, a împiedica adunarea de ofrande” pentru frații răniți în războiul din 1877—1878. Deși înaintat autorităților și publicat în presă, recursul lui Diamandi Manole a rămas fără răspuns.

Odată cu desființarea Comitetului român din Brașov pentru ajutorarea ostașilor răniți, Diamandi Manole preia asupra sa atribuțiile acestuia — ca persoană particulară — și astfel pune bazele *Centrului de colectare din Brașov*, pe care îl va conduce cu competență și hotărîre timp de 12 luni.

Pentru a da un caracter cît mai organizat acțiunii de sprijinire a răniților români, în noile condiții impuse de autoritățile austro-ungare, la 9/21 iunie 1877 se întrunesc la Brașov, 16 conducători ai mișcării naționale, între care se aflau: George Barițiu, Iacob Mureșianu, Aron Denșianu, Diamandi Manole, și redactează un „Apel la români”, pe care-l publică în presă. Apelul îi chema pe toți, de la mic la mare, să-și aducă contribuția la alinarea suferințelor ostașilor răniți în lupta pentru cauza comună a tuturor românilor. În încheiere, se arată că sumele colectate să fie trimise pe adresa lui Diamandi Manole, iar ofrandele materiale pe aceea a lui Hareți Stănescu din Brașov.

Încă în prima decadă a lunii iunie 1877, Diamandi Manole a organizat acțiunea de colectare în oraș, stabilînd centre și responsabilități pe

străzi. Din documentele de arhivă rezultă că în Brașov au funcționat 32 asemenea centre, în fruntea cărora s-au situat: Iosif Burac, I. Teclu, dr. I. Meșotă, Constantin Popazu, David Almășan, Dumitru Jarca, Ion Moroianu, I. A. Navrea, Nicolae Orghidan, Anton Purcărea, I. Petricu, Ion Manole Burbea, I. Reznoveanu, I. Semintie, George Colbași, A. Pitiș, Constantin Voicu, I. Manole, I. D. Spudera, A. Lupan, G. Sărîmbu, N. Rîșnoveanu, R. Burbea, H. Orghidan, Vasile Voina, P. Cristian, Ioan Prișcu, D. Lupan, I. Lupșeanu, I. Trombițaș și I. Pantu. Printr-o activitate neobosită, cei 32 conducători de centre stradale brașovene au strîns contribuții pentru răniți, de la 1.430 persoane, în sumă de 1.498 franci aur, 2.045 florini și 2 ducaci; adică 5.633 lei aur valută 1877.

Sub îndrumarea Centrului de colectare din Brașov, condus de Diamandi I. Manole, au activat numeroși patrioți din Transilvania, Banat și Ungaria, conducători ai unor centre zonale și locale. Astfel, de-a lungul a 12 luni de zile pe adresa lui Diamandi Manole au sosit colectele efectuate de centrele din: Cimpeni, Rusca Montană, Baciu, Purcăreni, Vărădia, Conița Mare, Ketygháza, Budapesta, Lechința, Dîrste, Bran, Sînnicolaul Mare, Densuș, Lăpuș, Făgăraș, Tirgu Mureș, Mintiul Român, Timiș, Gherla, Ighiu, Prundu Bîrgăului, Abrud, Deleni, Cut, Vingard, Sîmpetru, Cohalm, Vălenii Maramureșului, Nădișu Român, Sălășiș, Mediaș, Bratei, Velcheriu, Boziaș, Dej, Bistrița, Blaj, Caransebeș, Teiuș, Șimonu Branului, Zalău etc., în total 83 localități urbane și rurale.

Referindu-ne la ajutoarele Bănești și materiale, adunate și centralizate

de *Centrul de colectare din Brașov*, iese în evidență contribuția orașului de la poalele Timpei și a comunelor învecinate, urmate de Orăștie, Lăpuș, Cimpeni, Abrud, Peșca Română, Vărădia, Făgăraș, Petrilca Română, Teiuș. Totalizînd contribuțiile adunate de acest centru, pentru ajutorarea ostașilor români răniți, rezultă participarea largă, cu caracter de masă, a românilor ardeleni la mișcarea de solidaritate cu România. Diamandi Manole a centralizat colectele bănești adunate din 83 localități nominalizate și din multe altele rămase în anonim, în care se încorporează și propria donație în sumă de 500 lei aur, reprezentînd contribuția a 5.334 locuitori, în valoare de 23.190,09 lei aur.

După încheierea victorioasă a războiului ruso-româno-turc din 1877—1878 și recunoașterea independenței de stat a României, neobositul patriot Diamandi Manole a continuat să desfășoare o bogată și rodnică activitate culturală, menită să ducă la realizarea unității poporului nostru. El sprijină instituțiile școlare românești din oraș cu fonduri bănești și materiale, și, în calitate sa de președinte al Comitetului pentru ajutorarea elevilor săraci, organizează numeroase colecte pe seama acestora. Fiind unul din cunoscuții lui Ioan Slavici, cînd acesta vine din București la Sibiu, Diamandi Manole îi acordă sprijinul său financiar în fondarea ziarului „Tribuna”. Concomitent, patrioul brașovean va desfășura o vie activitate culturală în rîndurile „Astrei” sibieni și a despărțimintului acestuia din Brașov.

Înconjurat de stima și căldura generației sale, precum și a tinerilor meseriași și intelectuali pe care i-a ajutat cu părintească grijă în anii de școală, Diamandi Manole a trăit pînă în 1899, cînd, în vîrstă de numai 66 de ani, inima sa generoasă a încetat să mai bată.

Între Botez și mîntuire

(Continuare din pag. 1)

— mîntuirea sufletului său; să nu se mulțumească cu un botez — chiar repetat, să observe regulile alergării — învățătura și predania de veacuri a Bisericii celei adevărate; nu după socoteala și părerea sa, ci după pilda sfinților „care bine s-au nevoit și s-au încununat” de la Dumnezeu. Același Pavel mărturisește smerit despre sine: „Nu că am și luat răsplată (=mîntuirea), ori că sînt desăvîrșit; dar alerg după ea ca s-o cuceresc ... *înla acum nu mă socotesc s-o fi ajuns*; dar una fac ... alerg la semn, la răsplată chemării dumnezeiești, întru Hristos Iisus” (Filip. 3, 12—14). Cel care a fost „răpit” pînă la al treilea cer și a auzit „cuvinte de nesusp, pe care nu-i este iertat omului să le rostească” (II Cor. 12, 1—4) — mărturisește că nu este desăvîrșit; unii creștini de azi se socotesc „mîntuiți” numai pentru că au primit un „botez” care nu este, în vedere lor, decît un simplu simbol ... Cine are dreptate?

Noi credem că viața creștinului este „lupta cea bună” a credinței — luptă cu patimile și cu ispitele celui rău; este „călătorie” la sfințitul căreia nădăjduiește să primească „cununa dreptății” (II Tim. 4, 6—8). Prin Taina Sf. Botez creștinul este un lucrător angajat în via Domnului toată ziua, de dimineața pînă seara. Ce-am zice despre un lucrător care ar veni să ceară plata la amiază și pentru ziua sa de muncă? — Așteaptă, frate, să încheie ziua ta de muncă; atunci voi vedea dacă ești vrednic de răsplată. „Ziua de muncă” pentru mîntuire este viața noastră întregă, de la leagăn pînă la moarte. Nu ne putem declara „mîntuiți” atîta vreme cînt ne aflăm în lucr; dar nici nu sîntem străini de mîntuire, pentru că — după cuvîntul aceluiași Apostol — „cu frică și cu cutremur desăvîrșim mîntuirea noastră” în fiecare zi (Filip. 2, 12). De ce cu frică și cu cutremur? Un pusînic îmbătrînit în viață îmbu-

nătăpită trăgea să moară. În jurul lui ucenicii priveau cum vîrsa din cînd în cînd cîte o lacrimă. — Și tu te temi, părinte? — l-au întrebat aceștia. — Mă tem, dar și nădăjduiesc, a răspuns bătrînul. Mă tem, pentru că nu știu dacă cele bune, scotite astfel de mine, au fost bune cu adevărat și înaintea lui Dumnezeu, dar și nădăjduiesc pentru că Dumnezeuul nostru este „bun și iubitor de oameni” și nu este nici un păcat care să biruiască iubirea Lui de oameni.

La întrebarea: ești mîntuit? — să răspundem deci cu smerenia lui Pavel și cu nădejdea pustiicului. Avem în Sf. Botez „rădăcinile vieții veșnice” — dar nu trebuie să ne mărginim numai la atîta. Avem „arvuna mîntuirii” prin Sf. Taina începînd cu Sf. Botez; să alergăm deci „la semn” ca și Pavel, ca unii care știm că „nu avem aici cetate stătătoare” (Evr. 13, 14) și atunci cînd alergarea se va încheia să ieșim de aici” în nădejdea învierii și a vieții veșnice, îndreptîndu-ne spre „casa cea nefăcută de mînă și veșnică” (II Cor. 5, 1) pe care Dumnezeu ne-a rînduit-o după mila Sa cea mare. „Zis-a un bătrîn: dacă poțfesti mîntuirea, fă toate cele ce te duc la dînsa.”

— Vino la Hristos și la Biserica Sa; primește Crezul ei! Înfrînează-ți patimile care întunecă în tine Hanul Botezului! Plivește mereu buruienile păcatelor care au răsărit în sufletul tău. Ține poruncile; primește Sf. Taine și te vei mîntui cu ajutorul lui Dumnezeu.

